

Robert Louis Stevenson

AARRESAARI

AARRESAARI

Robert Louis Stevenson

AARRESAARI

SAGA Egmont

Aarresaari

Translated by O. E. Lampén

Original title: *Treasure Island*

Original language: English

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 2021 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728240755

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

ENSIMMÄINEN OSA:
VANHA MERIROSVO

1 Luku.

Vanha merikarhu ”Amiraali Benbow’ssa”

Junkkari Trelawney, tohtori Livesey ja muut asialliset ovat pyytäneet minua kirjoittamaan muistiin kaikki Aarresaarta koskevat tiedot alusta loppuun, salaamatta mitään muuta kuin saaren aseman ja senkin vain siksi, että saarella vielä on aarteita kätkössä. Otan siis kynän käteeni armon vuonna 17– ja aloitan ajasta, jolloin isälläni oli ravintola, ”Amiraali Benbow” nimeltään, ja jolloin arpinaamainen, ahavoitunut merimiesvanhus ensi kerran asettui kattomme alle asumaan.

Muistan kuin eilisen päivän miten hän tulla laahusti ravintolan ovelle, merimiesarkku käsirattailla perässään. Hän oli kookas, voimakas, jykevä ja pähkinänruskea mies; takkuinen tukka valui tahraisen merimiespuseron kaulukselle; kädet olivat ryhmyiset ja naarmuja täynnä, kynnet mustat ja epäsäännölliset, ja toisella poskella kuului sinervänpalkea sapelinhaavan arpi. Muistan miten hän vihellellä silmäili taloräyhjäämme ja viritti sitten tuon vanhan merimieslaulun, jota hän myöhemmin niin usein veteli:

”Viistoista miestä arkulla vainaan –
Huh-hah-hei ja rommia pullo!”

Hänen äänensä oli kimakka ja epävarma ja tuntui murtuneen ja särkyneen ankkurivääntimen ääressä. Sitten hän kopautti ovelle kepillään, joka oli kuin merimiesten käsikanki, ja kun isäni meni vastaan, komensi hän lasin rommia. Sen saatuaan hän joi hitaasti, mausta nauttien, ja samalla lakkaamatta silmäili ympärilleen kallioille ja ovikilpeemme.

”Hauska tölli tämä”, hän lopulta virkkoi, ”ja miellyttävällä paikalla. Vilkas liike, vai?”

Isäni vastasi, ettei asianlaita, sen pahempi, ollut niin.

”No silloin”, hän puhui, ”tämä sopii ankkuripaikakseni. Kuules mies”, hän käski miestä, joka kuljetti arkkua, ”huopaa likemmäksi ja nosta arkkuni ylös. Minä pysähdyn hetkeksi tänne”, jatkoi hän. ”Olen koruton mies; rommi, läski ja munat riittävät ruoakseni ja tuo keulakumpu tuolla seuratakseni laivojen lähtöä. – Miksikä minua arvoittaisitte? Vaikkapa kapteeniksi. – Ahaa, kyllä ymmärrän, mitä sinä siellä odotat – tuosta saat”; ja hän heitti muutamia kultakolikolta kynnykselle, kasvoillaan ylemmyyden ilme.

Ja vaikka hänen pukunsa olikin huono ja puhetapansa sivistymätön, ei hän kuitenkaan näyttänyt mieheltä, joka etukannella purjehti, vaan paremminkin perämieheltä taikka kipparilta, joka on tottunut käskemään ja tottelemattomia rankaisemaan. Mies, joka oli työntänyt käsirattailla hänen arkkuaan, kertoi että vieraamme oli edellisenä aamuna saapunut postin mukana ”Kuninkaallisen Yrjön” edustalle. Siellä hän oli kysellyt mitä ravintoloita oli rannikolla, ja kun meidän ravintolaa arvatenkin oli kehuttu ja mainittu yksinäiseksi, oli hän sen

valinnut oleskelupaikakseen. Muuta emme saaneet vieraastamme tietää.

Yleensä oli hän hyvin vaitelias. Kaiket päivät hän messinkinen kaukoputki kädessään kuljeksi lahden rannalla tai kallioilla. Illat hän istui vierastuvassa uunin nurkassa ja joi hyvin väkevää groggia. Harvoin hän puhutteluun vastasi, heitti vain pikaisen ja vihasen silmäyksen ja tuhautti nenäänsä kuin sumutorveen. Me, ja meidän muut vieraamme opimme pian antamaan hänen olla rauhassa. Joka päivä hän vaellukseltaan takaisin palatessaan kysyi, oliko merimiehiä kulkenut talon ohi. Alussa luulimme hänen sopivan seuran puutteessa tätä kyselevän, mutta sitten älysimme, että hän koettikin niitä välttää. Kun joku merenkulkija poikkesi ”Amiraali Benbow’hin” (minkä rantatietä Bristoliin taivaltavat merimiehet silloin tällöin tekivät), hän ensin tarkasteli vierasta oviverhon takaa ennenkuin astui vierastupaan, ja sellaisen vieraan läsnäollessa hän aina oli hiljaa kuin hiiri. Minulle ainakaan ei hänen käytöksensä ollut arvoitus, sillä hän oli tavallaan ilmaissut minulle pelkonsa syyt. Muutamana päivänä hän oli vienyt minut syrjään ja luvannut hopearahan jokaisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jos vain tähystelisin ”yksijalkaista merenkulkijaa”, ja ilmoittaisin hänelle heti tämän huomattuani. Monesti kuitenkin sattui, että kun ensimmäinen päivä tuli ja minä pyysin palkkaani, hän vain tuhautti nenäänsä ja karkoitti minut pois katseellaan. Mutta ennen viikon loppua hän aina muutti mieltä, toi minulle kolikkoni ja uudisti käskynsä tähystellä ”yksijalkaista merenkulkijaa”.

Minun ei tarvinne kertoa, miten tuo olento minua unissanikin kiusasi. Myrsky-öinä, kun vihurit vonkuivat nurkissa ja hyrskyt pauhasivat rantakallioilla, hän näyttäytyi minulle

monenmuotoisena, kasvoillaan jos minkäläinen, toinen toistaan pirullisempi ilme. Milloin jalka oli polvesta poikki, milloin reidestä, ja toisinaan hän esiintyi hirvittävänä olentona, jolla ei ollut koskaan ollutkaan enempää kuin yksi jalka ja se keskellä ruumista. Pahempaa painajaista ei voi ajatella, kun tuo olento sitten juosten ja hyppien ajoi minua yli kangasten ja kantojen. Näiden hirveiden mielikuvien vuoksi tuo kuukautinen hopearahani oli minulle sangen työläästi ansaittu palkka.

Mutta vaikka minua tuo yksijalkainen merenkävijä niin kauheasti peloittikin, niin itse kapteenia pelkäsin paljon vähemmän kuin muut hänen tuttavansa. Toisinaan hän tuli juoneeksi enemmän rommia kuin pää kesti, ja silloin hän saattoi kenestäkään välittämättä vedellä ilkeitä, vanhoja, hurjia merimieslaulujaan, tai tarjota kaikille lasin ja pakottaa koko vapisevan seuran kuuntelemaan juttujaan tai yhtymään laulujensa kuoroihin. Usein tunsin koko talon tutisevan, kun kaikki naapurit henkensä edestä karjuivat ”Huh-hah-hei ja rommia pullo”, kukin koettaen, muistutusta suunnattomasti peläten, parkua kovemmin kuin toiset. Sillä päällä ollessaan hän näet oli mitä oikullisin toveri. Hän saattoi yhtäkkiä iskeä nyrkkinsä pöytään ja komentaa kaikki vaikenemaan, hän voi suuttua silmittömästi pienestä kysymyksestä taikka myös siitä, ettei kukaan mitään kysynyt eikä siis, hänen mielestään, seurannut kertomusta. Ja sitten ei kukaan saanut lähteä ravintolasta pois, ennenkuin hän oli juonut itsensä uniseksi ja hoiperrellut sänkyynsä.

Juuri nuo hänen juttunsa pahimmin peloittivat ihmisiä. Ja kauheita juttuja ne olivatkin; hirttämisistä, mereen viskaamisista, hirmumyrskyistä, Tortugan rosvosaaren riutoista ja hurjista teoista ja ihmepaikoista Espanjan vesillä. Omista puheistaan

päättäen hän nähtävästi oli elänyt kaikkein ilkeinten ihmisten parissa, mitä Jumala konsanaan on merenkulkijoiksi erottanut, ja puhetapa, jolla hän näitä juttujaan kertoili, kammahdutti koruttomia maalaisiamme yhtä paljon kuin ne rikoksetkin, joita hän kuvasi. Isäni aina valitteli, että liikkeemme joutuisi aivan rappiolle, sillä pianhan meillä kävijät loppuisivat, kun ei kukaan haluaisi olla toisen komennettavana ja säilytettävänä. Mutta minä päinvastoin luulen, että vieraamme oli meille vain hyödyksi. Hän kyllä ensin peloitti ihmisiä, mutta kun he sitten jäljestäpäin iltaansa ajattelivat, niin ei se vallan hullulta tuntunutkaan. Olihan siitä vain harvinaista vaihtelua yksitoikkoiseen maalaiselämään, ja olipa joukko nuorukaisia, jotka olivat häntä ihastelevinaan, nimittivät häntä ”oikeaksi merikarhuksi”, ”todelliseksi merenkävijäksi” j.n.e. ja selittelivät, että siinä oli yksi juuri niitä miehiä, jotka tekivät Englannista niin peloittavan merivallan.

Tavallaan hän kuitenkin teki parhaansa viedäkseen meidät rappiolle. Hän asusti meillä viikkoja ja kuukausia; hänen rahansa olivat aikoja sitten loppuneet, ja isäni vain ei rojhennut vaatia lisämaksuja. Jos hän siitä jotain mainitsi, tuhautti kapteeni nenäänsä niin rajusti, että olisi melkein luullut hänen ärjäisseen, ja tuijotti sitten isäni ulos huoneesta. Sellaisten kohtausten jälkeen näin isäni vääntelevän käsiään ja minä luulen, että katkeruus ja pelko, joka hänen mieltään siihen aikaan alati painoi, oli suurena syynä hänen aikaiseen ja onnettomaan kuolemaansa.

Koko sinä aikana, jonka kapteeni meidän luonamme asui hän ei vaihtanut muuta vaatetta kuin jonkin sukkaparin, jonka hän osti katukaupustelijalta. Kun sulka hänen hatussaan taittui riipuksiin, hän antoi sen riippua, vaikka se häntä tuulessa pahasti

kiasasikin. Muistan miltä hänen takkinsa näytti, kun hän sitä aina itse huoneessaan paikkaili. Lopulta se oli yhtä paikkaa koko takki. Hän ei koskaan kirjoittanut eikä saanut kirjeitä, ei puhellut kenenkään muun kuin naapuriemme kanssa ja heidänkin kanssaan vain juovuksissa ollessaan. Hänen suurta merikirstuaan ei kukaan meistä ollut nähnyt avattuna. Vain kerran hän kohtasi vastustusta. Se sattui loppuaikoina, jolloin isäni sairaus jo oli ehtinyt pitkälle. Tohtori Livesey tuli myöhään iltapäivällä sairasta katsomaan, nautti vähän äitini valmistamasta ateriasta ja meni sitten vierastupaan polttelemaan piippua siksi, kunnes hänen hevosensa ehtisi saapua kylästä, meillä kun ei ollut tallia vanhassa ”Benbow’ssa”. Minä menin hänen kerallaan tupaan ja muistan panneeni merkille, mikä vastakohta siisti ja siro tohtorimme, hänen lumivalkea tekotukkansa, tummat loistavat silmänsä ja miellyttävä käytöksensä oli rehenteleville talonpojille ja etenkin likaiselle merirosvollemme, joka istui kuin mikäkin variksenpelätin velttana, juovuksissa, käsivarret pöydällä. Äkkiä hän – kapteeni nimittäin – rupesi hoilottamaan ainaista lauluaan:

”Viistoista miestä arkulla vainaan –
Huh-hah-hei ja rommia pullo,
Viina ja hiisi vei miehen hautaan –
Huh-hah-hei ja rommia pullo!”

Ensin olin luullut, että ”vainaan arkku” oli juuri tuo hänen yläkerran etuhuoneessa rehjottava suuri laatikkonsa, ja tämä luulo oli unissani liittynyt minun kuvitteluihini yksijalkaisesta merenkulkijasta. Mutta tähän aikaan me kaikki olimme jo lakanneet kiinnittämästä minkäänlaista huomiota koko lauluun.

Mainittuna iltana se oli uutuus ainoastaan tohtori Liveseylle, ja minä huomasin, ettei se tehnyt häneen edullista vaikutusta. Hän näet katsahti hyvin vihaisesti laulajaan ja jatkoi sitten puheluaan puutarhuri Taylorin kanssa uudesta luuvalon parannustavasta. Vähitellen kapteeni kiihtyi omasta laulustaan ja viimein iski kämmenensä pöytään tavalla, jonka me kaikki tiesimme vaativan hiljaisuutta. Kaikki muut, paitsi tohtori Livesey, vaikenivat. Hän vain jatkoi selittelyään entiseen tapaansa, puhuen selvään ja soinnukkaasti ja imeskellen vähän väliä piippuaan. Kapteeni tuijotti häneen hetkisen, iski uudelleen kämmenensä pöytään, tuijotti yhä ankarammin, ja viimein hurjasti kiroten karjaisi: ”hiljaa siellä alakannella!”

”Minulleko puhuitte, herrani?” virkkoi tohtori; ja kun mies uudelleen kiroten ilmoitti hänen oikein arvanneen vastasi hän: ”Vain sen minä sanon teille, herrani, että jos jatkatte rommin juomista, niin maailmassa on pian yksi likainen roisto entistä vähemmän!”

Kapteenin raivo oli kammottava. Hän ponnahti ylös, vetäisi esiin merimiesten linkkuveitsen, avasi sen ja heilutellen asetta kämmenellään uhkasi naulata tohtorin seinään.

Tohtori ei hievahtanutkaan. Olkansa yli virkkoi hän yhtä tyynesti ja pontevasti kuin ennenkin, mutta siksi kovalla äänellä, että kaikki huoneessa olijat sen kuulivat:

”Jollette heti pistä veistä taskuunne, niin lupaan minä kunniani kautta, että te ensi käreissä joudutte hirteen.”

Nyt seurasi silmäsota, mutta kapteeni se tässä pian murtui, pisti aseensa taskuunsa ja muristen kuin purtu koira istuutui entiselle paikalleen.

”Ja nyt, herrani”, jatkoi tohtori, ”kun nyt tiedän, että moinen miekkonen löytyy piirissäni, voitte olla vakuutettu siitä, että

minä pidän teitä yöt päivät silmällä. Minä en ole ainoastaan lääkäri, vaan myös oikeuden jäsen, ja jos teitä vastaan ilmaantuu pieninkin moitteen aihe, vaikkapa vain sellainen säädyttömyyden vuoksi kuin tänä iltana osoittamanne oli, niin minä ryhdyn ponteviin toimenpiteisiin saadakseni teidät käsiini ja täysin vaarattomaksi. Tämä riittääköön!”

Tohtori Liveseyn hevonen saapui pian portaitten eteen ja hän ratsasti pois, mutta kapteeni pysyi hiljaa sen illan ja kotvat ajat jälkeensäinkin.

2 Luku.

Musta koira ilmestyy ja katoaa

Vähän tämän jälkeen sattui ensimmäinen niistä salaperäisistä tapauksista, jotka lopulta vapauttivat meidät kapteenista, vaikka se ei, kuten saatte tietää, tapahtunutkaan hänen omasta tahdostaan. Kulumassa oli kylmä talvi pitkine, purevine pakkassäineen ja raivokkaine myrskyineen; jo alusta pitäen oli meille selvänä, ettei isäni arvatenkaan enää kevättä näkisi. Hän heikkeni päivä päivältä, ja äidilläni ja minulla oli koko ravintola hoidettavana. Puuhaa oli runsaasti, ja vastenmielistä vierastamme me emme paljon ajatelleet.

Oli muuan tammikuun aamu, nipistävän kylmä. Koko lahti oli pakkassumusta harmaana, pienet laineet liplattivat hiljaa rantakiviä vasten, aurinko oli vielä alhaalla ja sen säteet koskettelivat vasta vuorten huippuja ja kajastivat kaukana ulapalla. Kapteeni oli noussut tavallista aikaisemmin ja lyöntimiekka heiluen sinisen takin leveiden liepeiden alla, messinkinen kaukoputki kainalossa ja hattu takaraivolla lähtenyt kävelemään pitkin lahden rantaa. Muistan, miten hänen

hengityksensä kävellessä jäi savuna hänen jälkeensä ja miten hän kallion taakse kääntyessään äkäisesti tuhautti nenäänsä, aivankuin yhä olisi tohtori Liveseytä muistanut.

Äitini oli yläkerrassa isän luona, ja minä katoin parhaillaan aamiaispöytää kapteenille, kun vierastuvan ovi aukeni ja sisään astui mies, jollaista en vielä ennen ollut nähnyt. Hän oli kelmeä, lihavanlöntä olento; vasemmassa kädessä hänellä oli vain kolme sormea jälellä; ja vaikka kupeella olikin lyöntimiekka, ei hän silti näyttänyt kovinkaan sotaisalta. Minä pidin aina silmällä merenkulkijoita, olivatpa ne yksi- tai kaksijalkaisia, ja minä muistan, että tämä mies herätti minussa huomiota. Hänessä ei ollut paljonkaan merimiehen näköä, mutta sittenkin jotain suolaveden tuoksua.

Kysyin, mitä hän halusi, ja hän vastasi rommia maistavansa; mutta kun minä läksin sitä noutamaan, istahti hän pöydälle ja viittasi minua lähemmäksi. Minä jäin seisomaan paikalleni, pyyhinliina kädessäni.

”Tuleppa tänne, poikaseni”, hän virkkoi. ”Tulehan tänne lähemmäksi.”

Minä astuin askeleen häneen päin.

”Onko tämä pöytä minun toveriani Billiä varten?” hän kysyi teeskennellysti naurahtaen.

Minä vastasin, etten tuntenut hänen toveriansa Bill-nimistä, ja että pöytä oli katettu meidän vieraallemme, jota me nimitimme kapteeniksi.

”Voihan Bill-toveriani nimittää yhtä hyvin kapteeniksikin”, sanoi hän. ”Hänellä on toisessa poskessa arpi ja käytöstapa hyvin miellyttävä, etenkin hänen juovuspäissään ollessaan. Sellainen se on minun Billini. Olettakaamme noin vain periaatteen vuoksi, että sinun kapteenillasi on arpi poskessa, ja vaikka vielä lisäksi,

Vanha, rommia juova merimies kirjautuu sisään Englannin länsirannikolla sijaitsevaan majataloon ja pyytää muutamaa lanttia vastaan majatalon isännän poikaa Jim Hawkinsia, pitämään silmällä erästä puujalkaista miestä. Paikalle ilmestyy kuitenkin toinen, uhkaava mies – jolta puuttuu kaksi sormea – vaatien osaa vanhan merimiehen väitetystä aarrekartasta. Merimiehen vaivuttua juovuksiin Jim todella löytää kartan miehen laivakirstusta. Pian Hispaniola-alus asettuu kurssiinsa kohti suurta merirosvoseikkailua muun muassa tohtori Livesay kyydissään. Mukana aluksella on myös laivakokki Long John Silver – jalassaan puujalka ja olkapäällään puhuva papukaija, joka kantaa nimeä Kapteeni Flint.

Vuoden 1883 romaanilla on ollut valtava merkitys kaikille sitä seuranneille merirosvoja ja kätkeytyjä aarteita kuvaaville kertomuksille. Tarina esittelee ensimmäisen kerran kirjallisuudessa muun muassa aarrekartan, kaukaisen trooppisen saaren sekä puujalkaisen merimiehen papukaija olkapäällään.

Robert Louis Stevenson (1850–1894) syntyi Skotlannissa ja kuoli vain 44-vuotiaana eräällä Samoan saariryhmän saarella Tyynellämerellä, minne oli elinaikanaan asettunut. Hän kirjoitti romaaneja, runoja, esseitä ja matkakertomuksia, ja oli jo elinaikanaan tunnettu kirjailijana. Hänen tunnetuimpia romaaneitaan ovat Aarresaari (1883), Ryöstölapsi (1886) sekä Tohtori Jekyll ja Mr. Hyde (1886).

Monet suuret kirjailijat, kuten Jorge Luis Borges, Marcel Proust, Arthur Conan Doyle, Henry James sekä Ernest Hemingway, ovat avoimesti ilmaisseet kunnioituksensa Stevensonia kohtaan.